

COLOFON

Uitgave van de Vereniging Heemkundekring Groesbeek

Redactie:

Sjef Schmiermann
Bram den Boer
Jan Norp

Archiefonderzoek:

Gerrie G. Driessen

Fotografie:

Historisch Fotoarchief Heemkundekring
Jan Norp

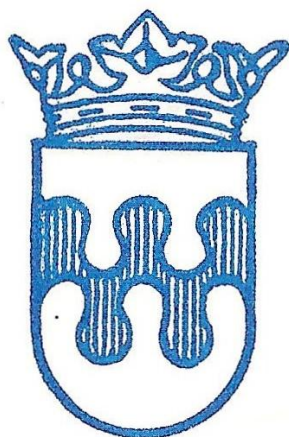
Redactieadres:

Gen. Gavinstraat 48
6562 ML Groesbeek
tel 024 397 2118

Abonnement

aanvragen via
denboer.bram@gmail.com

© Heemkundekring Groesbeek

Wapen van Groesbeek in blauw zoals de gemeente het vele jaren tot in 1990 gebruikte op haar briefpapier

ACTUALITEITEN/ACTIVITEITEN

BEZWAARSCHRIFT TEGEN GEBOUW C IN PARK MARIËNDAAL

Voor alle duidelijkheid: de Heemkundekring Groesbeek kent geen traditie met betrekking tot het maken van bezwaren tegen bijvoorbeeld bestemmingsplannen. Ons hoofddoel is en blijft de bevordering van de kennis van en belangstelling voor de geschiedenis van Groesbeek en haar bevolking. Dit neemt niet weg, dat we in uitzonderingsgevallen richting gemeente in de pen moeten klimmen. Zo ook in het geval dat hieronder in het kort wordt beschreven.

Voor het gebied in het centrum van Groesbeek, waar zich nu woonzorgcentrum Mariëndaal, de Rabobank en enkele naastgelegen winkelpanden bevinden, bestaan plannen om te komen tot groot-schalige nieuwbouw van woningen, winkels en zorgvoorzieningen. Om die te kunnen realiseren werd door de gemeente een bestemmingsplanherziening in procedure gebracht, die door de gemeenteraad op 24 februari 2011 ongewijzigd werd vastgesteld.

Locatie gebouw C met Kapel Mariëndaal

De Heemkundekring had in het kader van die planherziening bezwaar aangetekend met name tegen de voorgenomen bouw in het park van Mariëndaal van een onderdeel (gebouw C) van het wooncomplex. Dit gebouw C is geprojecteerd tussen de kapel en het appartementengebouw van Oosterpoort aan de Hoflaan. Gebouw C krijgt de vorm van een platte doos met een oppervlakte van circa 50 x 20 meter en een hoogte van ruim 9 meter. Wij hebben tegen dat onderdeel van de nieuwbouw van meet af aan ernstig bezwaar gemaakt. Onze bezwaren waren (samengevat) de volgende: het gebouw C tast het historische park onevenredig aan en is een storend element bij een horeca-invulling van de kapel (inclusief terras); het gebouw verkleint de ruimte voor het speels boven de grond halen van de Groesbeek. Bovendien komt de nieuwbouw te dicht op het bestaande appartementengebouw van Oosterpoort te staan.

Helaas werden onze bezwaren door de gemeenteraad niet gehonoreerd. Ondanks dat heeft het bestuur van de Heemkundekring besloten om over deze zaak niet verder in procedure te gaan omdat wij over ons bezwaar met name het oordeel wilden hebben van de lokale politiek c.q. van de gemeenteraad.

We betreuren het dat in deze zaak economische motieven prevaleerden boven de bescherming van de kwaliteit van een historisch en landschappelijk belangrijk stukje centrumgebied.

Op de locatie staan twee grote notenbomen

In het gemeentearchief treffen we de in 1911 verleende bouwvergunning aan van het nog steeds bestaande pand Dorpstraat 41, waar nu de Etos gevestigd is. De vergunning werd verleend aan A.W. Coolen die er een woonhuis annex winkel bouwde. Coolen verkocht er drogisterijwaren, maar ook rookwaren en schoenen behoorden tot het assortiment. Van het oorspronkelijke pand is geen foto bekend. In 1936 werd het winkelhuis verbouwd. De uit 1937 daterende foto toont het pand, zoals het er vóór de oorlog uitzag met opschrift BRABANDSCH SCHOENENMAGAZIJN en DROGISTERIJ.

De in mei 1945 gemaakte foto toont de zware schade, opgelopen tijdens de oorlogsperiode 1944 – 1945. In 1951 hing Coolen zijn witte jas aan de wilgen en zijn schoonzoon Th. Megens nam de zaak over. De naam ‘Coolen’ zat inmiddels zo tussen de oren van de Groesbekers, dat die bleef bestaan. Megens, die wegens zijn kennis van het verwijderen van vlekken, tot ‘vlekkendokter’ werd omgedoopt, bestierde de winkel ruim 34 jaar. In 1985 nam H. van Kerkhoff de zaak over. De naam ‘Drogisterij Coolen’ bleef prijken aan de voorgevel. Gelijktijdig wordt, in de voormalige woonkamer, een bescheiden groente- en fruitzaak gevestigd. Eerst door Van Osch en in 1996 overgenomen door Hemmy van Haaren. In 1988 wordt het pand aan de rechterzijde op de begane grond met enkele meters uitgebreid. Hierin zitten achtereenvolgens de kledingzaak New Face, de Snoepwinkel en Jamin. Als Frank van Kerkhoff in 1995 de zaak van zijn vader overneemt, wordt de aanbouw bij de drogisterij getrokken. Dan pas verdwijnt de naam ‘Coolen’ na bijna 85 jaar definitief uit het straatbeeld en langzaam uit het geheugen van de Groesbekers. In 2000 doet Van Kerkhoff de zaak over aan de drogisterijketen Etos.

Anno 1937 Coolen
Schoenmagazijn en Drogisterij

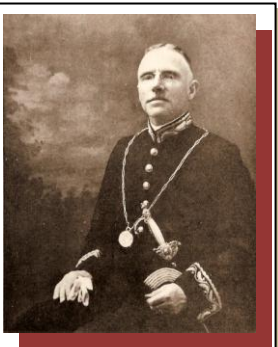

Anno 1945 Coolen
Herstel zware oorlogsschade

Anno 2011:
Hemmy van Haaren en ETOS

KENT U HEM NOG? JONKHEER OTTO JAN MARIE VAN NISPEN TOT PANNERDEN BURGEMEESTER VAN GROESBEEK 1910–1934.

Van Nispen tot Pannerden zag het levenslicht op 21 juli 1878 in Huis 't Hoek in Zevenaer. De familie bezat daar een royaal onderkomen met ruim vijftig ramen. De familie Van Nispen tot Pannerden is nauw verwant aan de eveneens adellijke familie Van Nispen tot Sevenaer. Beide takken beginnen bij de gemeenschappelijke stamvader Carel Herman (1764-1829). Carel Herman had twee zonen. De ene zoon erfde de heerlijkheid Sevenaer en de andere de heerlijkheid Pannerden. In 1910 werd Otto benoemd tot burgemeester van Groesbeek. Twee jaar later trad hij in Hau bij Kleef in het huwelijk met Clara Eugenia Maria Ignatia van Hövell tot Westerfliet. Uit dit huwelijk zijn acht kinderen geboren. Gezien de relatief zwakke gezondheid van de jonkheer toch een hele prestatie.

Van Nispen tot Pannerden zag zich geconfronteerd met stevige problemen. Als grensgemeente waren de toenemende spanningen in de loop naar de Eerste Wereldoorlog voelbaar. Gedurende die oorlog bleef waakzaamheid geboden en allerlei problemen doemden op. De levendige smokkelhandel was daarbij slechts één facet. Na de oorlog brachten de armoede en werkeloosheid zorgen met zich mee. En tegen het einde van zijn Groesbeekse periode kwam daar de economische crisis bij. Door zijn kwakkelende gezondheid was hij nogal eens afwezig en liepen allerlei zaken vertraging op. Soms moesten die worden afgehandeld door wethouders en de gemeentesecretaris. Hij was niet de krachtdadige bestuurder die Groesbeek in die dagen nodig had. Hij was behoudend en paste vooral op de winkel. Anderzijds was hij een aimabel man, die op de nodige sympathie kon rekenen. Ook zijn grote gezin was in Groesbeek gekend. Samen met zijn vrouw, schonk hij schutterij St. Antonius op de Breedeweg een vaandel. Uit erkentelijkheid bleef de schutterij de band met de familie Van Nispen onderhouden tot in de jaren tachtig van de vorige eeuw.

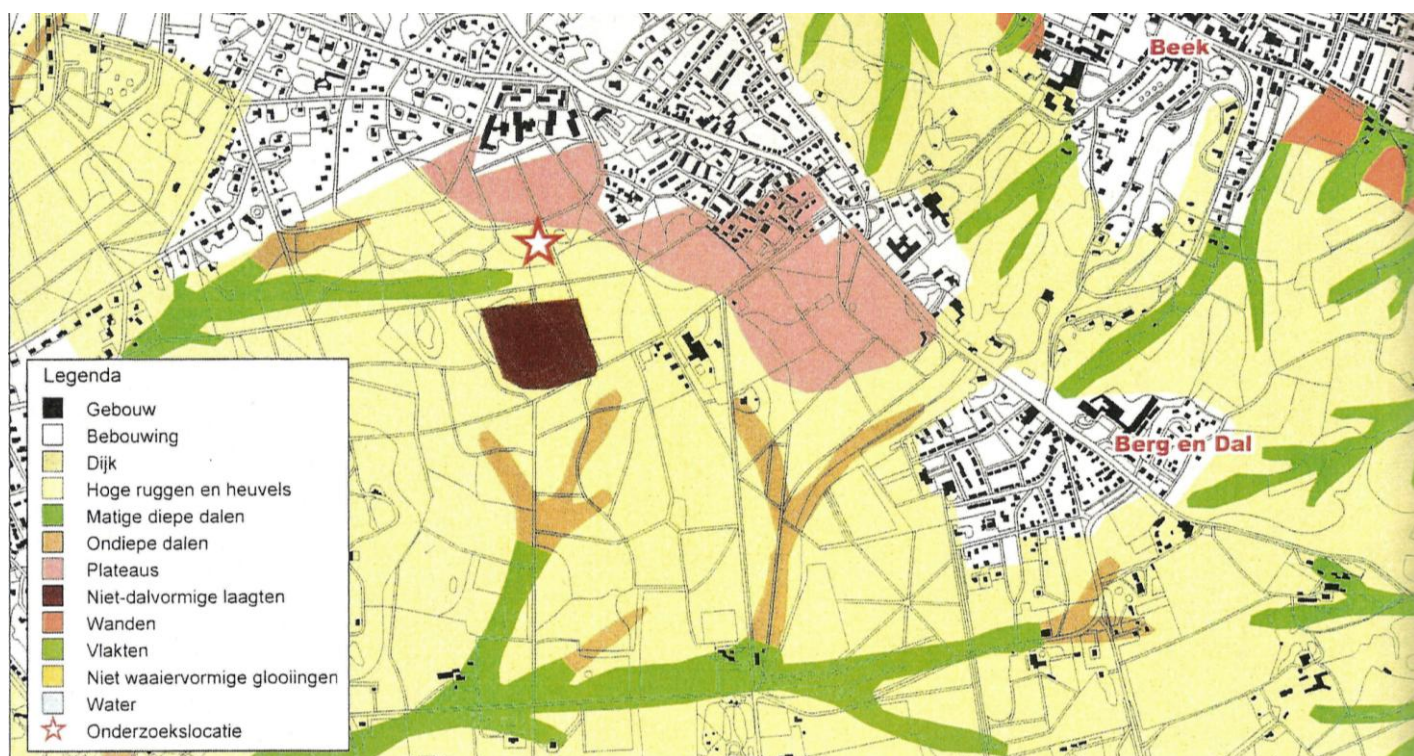
>>> volgende bladzijde

KENT U HEM NOG? *Vervolg*

In 1934 zag de burgemeester zich om medische redenen gedwongen zijn functie neer te leggen. Het bericht kwam zo plotseling, dat er geen tijd was voor een afscheidsgeschenk. Een comité wilde de oud-burgemeester alsnog eer bewijzen en ruim een jaar na zijn afscheid toog Van Nispen tot Pannerden weer naar Groesbeek om een gemetselde bank te onthullen, die zijn naam levend zou houden. De bank werd op 24 augustus 1935 onthuld en stond naast de spoorlijn aan de Kerkstraatzijde. In 1945 bleek de bank door het oorlogsgeweld zwaar beschadigd en is daarop verwijderd. Van Nispen tot Pannerden overleed te Apeldoorn op 9 september 1949. Zijn vrouw, die de leeftijd van 104 jaar bereikte, heeft hem nog jaren overleefd.

SPOREN UIT HET VERLEDEN   GRAFHEUVELS IN BERG EN DAL

Van oudsher is bekend, dat de regio Nijmegen, Groesbeek en Berg en Dal archeologisch zeer rijk is. De stuwwallandschappen zijn al vanaf de steentijd een aantrekkelijke vestigingsplaats voor de mens geweest. Met name de Romeinse tijd staat stevig in het collectieve geheugen van Nijmegen en Groesbeek gegrift. (bv. legerplaats, aquaduct en pannenkokerij op de Holdeurn).

Al in 1968 waren er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een complex grafheuvels iets ten noorden van de voormalige grindwinninglocatie. In dat jaar werden namelijk in één van de grafheuvels houtskoolpartikels gevonden. Het heeft tot 2010 geduurd voordat de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed bedoeld complex aan een nader (boor)onderzoek heeft onderworpen. Het gaat hier om vijf onderzochte heuvels, waarvan is komen vast te staan, dat vier daarvan zijn aan te merken als grafheuvel. De grafheuvels variëren in diameter van 10 tot 7 meter en zijn vrij laag. Deze geringe hoogte en omvang doen vermoeden, dat het hier gaat om heuvels die behoren tot een grafveld met crematiegraven, ook wel urnenveld genoemd. De traditie van het begraven van gecremeerde overledenen in lage heuvels begint omstreeks de Late bronstijd en eindigt aan het einde van de Vroege IJzertijd. Het gaat dan om de periode van 1050 tot omstreeks 500 voor Christus. De aangetroffen grafheuvels dateren uit die periode. Vanaf de Midden-IJzertijd worden de begravingsritten voor de archeoloog minder herkenbaar. Graven bestaan dan veelal uit een kuiltje met ondiep ingegraven crematieresten, meestal zonder randstructuur en urn. Of dit soort graven tussen de heuvels van De Vier Perken aanwezig zijn, is onbekend. Duidelijk is wel dat de bosbodem sporen van bewerking vertoont. De kans dat ondiep ingegraven crematieresten intact zijn, is daarom klein. Niet wordt uitgesloten, dat het grafveld groter is.

De locatie heeft veel heuveltjes en kuilen

MONUMENT WOONHUIS FAMILIE TERVOORT HOEK MOOKSEBAAN/HOUTLAAN

Gevel met entree aan de Houtlaan
(huisnummer Mooksebaan 10)

Ramen met horizontale roeden daaronder
een fraai gestileerde (bloemen)goot
Links beschadigingen door kogelinslagen

Het woonhuis op de hoek van de Mooksebaan en de Houtlaan prijkt sinds 1992 op de gemeentelijke monumentenlijst. De markante villa heeft ruim vijf jaar leeg gestaan, maar is eind 2010 aangekocht door een advocatenkantoor. De villa is in 1926 gebouwd voor 'Meester' Tervoort, hoofd van de jongensschool aan de Molenweg, en tot in 2005 bewoond door (leden van) de familie. Medio maart 2011 was de verbouw tot advocatenkantoor goed op gang. Bij de herinrichting van de tuin met onder andere parkeervoorzieningen zijn meerdere hoogopgaande coniferen verwijderd. Hierdoor is het gebouw weer goed zichtbaar en is ook duidelijk waarom het een plaats op de monumentenlijst verdient.

Architect P. Leenders ontwierp de villa met twee bouwlagen en schilddak, gedekt met rode pannen, met op beide einden van de nok een schoorsteen. De naar de Mooksebaan gekeerde zijgevel heeft een uitspringend gedeelte, met op de verdieping een loggia. Ook dit gedeelte heeft een schilddak. Zoals deze op de foto's te zien zijn, verfraaien meerdere details in het metselwerk en in het houtwerk het gebouw. In de oorlogsperiode 1944-1945 zijn in de omgeving vele gebouwen verwoest. Deze villa is verwoesting bespaard gebleven. Wel toont de gevel aan de Mooksebaan nog beschadigingen in het metselwerk door kogelinslagen. Stille getuigen van de hevige strijd die hier op het eind van de Tweede Wereldoorlog heeft gewoed, toen Groesbeek meer dan vijf maanden in de frontlinie lag.

JUBILEUM VOLLEYBALVERENIGING IKAROS 50 JAAR

Ikaros weet nu waar Abraham de mosterd haalt. De jubilerende vereniging komt uit met een speciale jubileumeditie van het clubblad 'De Hoogvlieger'. In het voorwoord merkt de huidige voorzitter, Paul Wilbers, op: *geschiedenis zit vooral in de hoofden van mensen en niet in het archief*. Hij heeft gelijk, maar vanuit geschiedkundig oogpunt blijft het vastleggen van gegevens en het uitbrengen van jubileumedities een groot goed. Een archief gaat langer mee dan het gemiddelde menselijke brein.

Het volleybal is eind 19^e eeuw bedacht door de Amerikaanse leraar W.G. Morgan. Hij gaf het de naam 'mintonette' en het werd alleen in de winter binnen gespeeld. Met een basketbal speelde men over een 1,83 meter hoog tennisnet. Een andere docent noemde het 'volleybal'. Het Engelse 'volley' betekent 'vlucht'. Pas in 1917 werd het spel in Europa gespeeld en het was de Nederlandse pater S. Buis die in 1925 het volleybal in Nederland introduceerde. Pas na 1945 nam het ook letterlijk een grote 'vlucht'.

De wieg van de jubilerende vereniging stond aan de Herwendaalseweg bij de familie Bögels. Enkele dames stelden op de avond van 19 oktober 1960 de statuten samen en vormden een bestuur. De club telde twintig vrouwen en 'Ireen' werd de clubnaam. 'Ireen' betekende 'vrede' en de doelstelling van het eerste bestuur was om samen gezellig te volleyballen. Ze vonden Jan Jacobs bereid als trainer te fungeren. Jacobs was voor hij bij de Boerenleenbank (nu: Rabobank) kwam werken, sportinstructeur in het leger geweest. Zaal Peerenboom (nu: Jan Linders) werd het speelhonk. Het eerste toernooi van de kersverse vereniging werd georganiseerd op 't Groeske aan de Hoflaan in 1961. Vanaf 1964 sloten zich herenteams aan bij de club. De mannen waren niet gecharmeerd van de naam 'Ireen' en op voorstel van toenmalig voorzitter Hans Bögels werd de naam van de vereniging omgedoopt in 'Ikaros'. Een prikkelende naam: het stijgen naar grote hoogten bergt risico's in zich. De val bleef gelukkig uit en Ikaros is in het sportieve Groesbeek een begrip geworden.

